

(z Zupančičevo sliko), prof. Plešič pa objavil razpravo »Prešeren-Aškerc 1800 do 1900«, ki izvaja glavno misel: Prešeren 1800 znači nam »minulost a utrpeni, Aškerc 1900 budoucnost a činy . . . ideovým realismem ruským stali jsme se r. 1900 činyým dilem slovanstva«. —

Dne 6. in 7. junija se bo praznovala petstoletnica (jagelonske) krakovske univerze. To bo shod učenjakov različnih strok; povabljenih je 50 univerz; naši časniki doslej menda o tej svečanosti, ki prinese Poljakom obilo znanstvenih del in publikacij, niso nič poročali, pokaj pač, saj — ni v Ljubljani univerze. — Ko Sienkiewiczzevo ime slavi ves izobraženi svet, zanima nas urednikov članek o tem vrednem vrstniku Tolstega, zlasti o njegovem znamenitem romanu: »Quo vadis.« Fr. J.

»Славянскій вѣкъ« — slowiański wiek — slovanský věk — slovanski vek — slavenski vjek — slavenski vek — славянски вѣкъ —. Всеславянскій органъ. Выходитъ дважды въ мѣсяцъ. Le siècle slave. Organe bisemainaire pour tous les Slaves. Das slavische Jahrhundert. Allslawische Halbmonatschrift. Вѣна. Редакторъ др. Д. Н. Вергунъ. To je naslov najnovejšega vseslovanskega časopisa, ki ga je pretekli mesec začel izdajati na Dunaju dr. D. N. Vergun. Zaglavje lista samo že naznanja in priča, da je namenjen kulturno-političnim interesom vseh Slovanov. Voditelji temu glasilu so Rusi, kar je popolnoma prav, in popolnoma odobravamo, da je ruskemu jeziku, ki ga govori najštevilnejši in najmogočnejši slovanski narod, odkazano prvenstvo. Vsi važnejši članki se bodo tiskali v ruskem jeziku, ki ga mora razumeti itak vsak izobražen Slovan. Redakcija pa bode sprejemala članke tudi v vseh drugih slovanskih narečjih, ki se bodo objavljali bodisi v originalnem jeziku ali v ruskem prevodu. Upajmo, da to novo podjetje, ustvariti za vse Slovane skupen organ, ne ostane samo poskus in da ne umrje, še predno je doživelo prvega leta. Želimo, da se list postavi na zdravo, realno podlago ter da pripomore k spoznavanju in zблиževanju slovanskih plemen... Da bi se list čim bolj razširil, natisnjeni so nekateri članki tudi v francoskem in nemškem jeziku. — I. zv., kateremu je ovitek okrasil v pestrih slovenskih barvah naš rojak, g. arhitekt J. Jager, ima sledečo vsebino: La question bosno-herzégovinienne et la Trippel-Alliance. — Die Vorposten des Slaventums im Westen. — Складщина. — Славянская летопись. — Франць Прешернь. — Изъ исторіи слав. филологіи. — Критика и библиографія. — Славянскія междуособицы. — Умерло-ли славянофилство? (od urednika Verguna.) Пѣсня о соколу. — Сербія передъ торговымъ договоромъ 1903. Slovanska lečniva zfidla. Торговля сношенія Россіи съ Австро-Венгеріей. — Welche Producte haben die meisten Exportchancen nach Russland? — Объявленія. — List, ki ga priporočamo zlasti tistim rojakom, ki se učé ruskega jezika, stane na leto 10 kron. Uredništva naslov: Dunaj, VIII. Bennogasse 22.

»Slovenska Talija« — kje si? Svoj čas je izdajalo dramatično društvo v Ljubljani zbirko gledaliških iger, izvirnih in iz drugih jezikov prevedenih. To je bilo takrat, ko je bila drama pri nas veliko bolj v časti nego dandanes, ko jo hoče opera skoro popolnoma izpodriniti. Nismo načelni nasprotniki opere,

pač pa smo prepričani, da je opera zaradi svoje glasbe ali še točneje: kot glasba umetnost, lepa umetnost zase. Takisto je pa tudi dramatika umetnost, in to velika umetnost zase. Dandanes vemo, da sta ti dve umetnosti pač dve umetnosti, ki nimata ničesar občega, vzajemnega med seboj. Zakaj človek je lahko velik, genialen pesnik, je lahko slaven dramatičen pesnik, ne da bi moral obenem kaj razumeti o glasbeni teoriji. Takisto pa na drugi strani ne zahtevamo od glasbenika, da bi moral biti pesnik. Redkokdaj se prigodi, da bi kdo uglasboval svoje besede, svojo pesem. Tekst stoji zase in ima svojega očeta, napev, arija pa svojega. Saj navadno niti skladatelji oper niso zmožni, da bi napisali najslabši libretto sami. In če si kdo spiše libretto ali sam, ali si ga »naroči« kje drugje, resno književno delo libretto ni. Operni teksti ne spadajo ne v poezijo, ne v književnost, ampak služijo samo dotičnim skladateljem za »folijo«, za podlago glasbenemu umotvoru. Nihče ne gre opere poslušat zaradi teksta, ki je v tem slučaju popolnoma postranska reč.

Zato se pa še ni slišalo, da bi se kak pravi pesnik svojevoljno — če ga niso materialne skrbi prisilile — hotel ukvarjati z libretti. S tem nočem reči, da noben operni sujet nima poetičnega jedra. Poetično jedro ima marsikatera opera, ali to jedro, taka snov nista nikoli dovršeno umetniško obdelana — tako, da bi mogla stati sama zase. In če bi bila kdaj kaka snov estetično in umetniško dovršeno obdelana, potem bi že ipso facto ne mogla biti več podlaga kaki operi. Zakaj dovršeno poetičnih tekstov skladatelji ne morejo rabiti. Tam, kjer je že pesnik sam vse in plastično povedal, tam nima skladatelj ničesar več opraviti . . .

Po tem ovinku naj se povrnem k »Slovenski Taliji«!

Dramatično društvo je svoj čas izpolnjevalo lepo narodno-kulturno delo, ko je izdajalo zbornik domačih in — večinoma — prevedenih iger.

»Slovenska Talija« je pričala, da dramatično društvo samo visoko ceni kulturni in umetniški moment dramatičnega pesništva. Knjige »Slovenske Talije« so v našem narodu vzbujale v obliki književnih darov zanimanje za dramatično umetnost samo. Na drugi strani je pa tudi slovanski in drugi, tuji svet videl iz publikacij dramatičnega društva, da Slovenec čisla in ve ceniti dramatiko.

Koliko dobrega vpliva je imela »Slovenska Talija« za privatne čitalniške odre po vsem Slovenskem! »Talija« je oskrbovala vso Slovenijo z najraznovrstnejšim repertoarjem, in s tem je dramatično društvo izpolnjevalo veliko narodno-kulturno in tudi narodno-politično dolžnost. In vsa domovina je tedanjim izdajateljem »Talije« še dandanes hvaležna. Če se ne motimo, je bil zadnji zvezek »Slovenske Talije« Funtkov libretto za »Teharske plemiče«, ki je sam na sebi tudi brez vsake glasbe vreden, da se čita.

Zakaj je potem »Slovenska Talija« prenehala izhajati? Ali je bila kriva temu stara mizerija — premalo naročnikov? Mogoče. Gradiva gotovo ni pomanjkovalo. Od tistih dob je uprizorilo naše velezaslužno dramatično društvo že toliko in tako raznovrstnih, dobrih in manj dobrih iger, da bi bila »Talija« imela vedno dovolj gradiva.

»Ljubljanski Zvon« ima kot moderna narodna revija dolžnost, da s paznimi očmi motri ves naš prosvetni razvoj; njegova naloga je, da opazuje ta razvoj, da poroča objektivno, da kritikuje nepristransko, da stavi času primerne

predloge, da vprašuje, kjer stopi pred nejasnost, in da rešuje časovna vprašanja, imajoč vedno pred očmi najvišji smoter in najplemenitejši namen: harmonski vsestranski prosvetni napredek slovenskega naroda.

In zatorej se usojamo vprašati naše dramatično društvo, če bi ne bilo umestno, da začne spet izdajati »Slovensko Talijo«.

Motivi, ki so vodili dramatično društvo svoj čas, da je izdajalo »Talijo«, so ostali pač isti še danes. Rekli bi celo, da bi imelo dramatično društvo sedaj še tehtnejši vzrok, da bi izdajalo »Talijo«. Zakaj dramatične predstave v našem novem gledališču so se pomnožile, zanimanje za gledališče narašča vidno; in zatorej mislimo, da bi se tudi »Talijine« knjige dandanes lože razpečavale, nego so se poprej.

Dramatično društvo želi gotovo tudi, da bi se njegovi člani pomnožili in s tem pomnožilo društveno premoženje. Najboljša agitacija za tako pomnoževanje članov pa bi bile »Talijine« dramatične izdaje; marsikdo bi rajši pristopil društvu, če bi dobival kot »spomin« »Talijine« zvezke. Tudi naše domače knjigotrštvo se razvija, in upati je, da bi se knjige »Talijine« sedaj lože spravile med ljudi, nego se je to moglo zgoditi poprej.

Vrhutega, da je dala intendantca v novejšem času marsikaj prevesti iz tujih jezikov, kar bi bilo vredno, da se tudi v tisku objavi in potem čita med občinstvom, začeli so se slovenski pisatelji resno pečati z izvirno dramatiko. Nekaj takih dramatičnih del je objavila zaslužna Gabrščekova »Slovanska knjižnica« v Gorici. Pričakovati pa je še več izvirnih del, ki nam ne bodo na sramoto.

Objavljati in izdajati takšna izvirna ali prevedena dela dramatiška, ki so na odru imela uspeh in ki so jih presodili poklicani, s peresom resno se baveči literati, to bi bila tudi naloga dramatičnega društva.

Zato pa se usojamo ob jubileju našega gledališča vprašati:

»Slovenska Talija« — kje si?

Theatrophilos.

† **Mihael Munkacsy**, slavni ogrski slikar, je umrl dne 1. maja v nekem zdravišču za umobolne blizu Bonna. Munkacsy je bil rojen l. 1846. v ogrskem mestu Munkacsu, odkoder si je pridela tudi svoje ime, kajti po svojem očetu se je pisal *Li e b*. Najprej se je učil mizarstva, potem je prepotoval z nekim slikarjem ogrske gradove in pomagal svojemu mojstru učeč se risanja. Študiral je potem v Monakovem in v Düsseldorfu. Od leta 1872. je bival stalno v Parizu, kjer je kmalu zaslovel kot imeniten slikar. Tiste slike njegove, katerim je podlaga verski sujet, so mu prinesle največ slave. Takšne slike so: »Kristus pred Pilatom«, »Kristus na križu«, »Križanje« in pa l. 1896. dovršena slika »Ecce homo«. Za nas Slovence je Munkacsy zaradi tega zanimiv, ker mu je pri marsikateri sliki — zlasti pri »Kristusu pred Pilatom« — izdatno pomagal naš *Juri Šubic*. Marsikatero Munkacsyjevo sliko je izvečine dodelal pravzaprav naš *Juri Šubic*. Munkacsy je našega rojaka imel jako rad in je visoko cenil njegovo slikarsko umetnost . . . »Oh, moj ljubi Šubic« — je rekel o neki priliki Munkacsy — »ko bi znal jaz tako lepo slikati, kakor znate vi!« . . .

Razmerje med Munkacsyjem in Jurjem Šubicem nam pojasnijo nekatera pisma Šubičeva v prihodnjih številkah »Ljubljanskega Zvona«.

† **Hugo Badalić**, gimnazijski ravnatelj v Zagrebu in znani pesnik hrvaški, je umrl preteklega meseca v 49. letu svoje dobe. Pokojni Badalić je bil vse-